

Maapoliittinen ohjelma 2025–2028

Sisällys

a.	Muonion kunta ja nykytila.....	2
b.	Asunto- ja maapolitiikka kuntastrategiassa	3
2.	Asuntopoliittiset tavoitteet ja strategiset linjaukset	3
a.	Väestökehityksen ja muuttoliikkeen näkymät sekä tavoitteet	3
b.	Asuntokannan ja asumisen alueiden kehittämistavoitteet	4
c.	Toimenpiteet vuosille 2025 - 2028	4
3.	Maapoliittiset tavoitteet ja strategiset linjaukset	5
a.	Kaavoitus	6
b.	Maan hankinta ja luovutus	6
i.	Asuntorakentaminen	6
ii.	Asema- ja yleiskaavan mukaiset teollisuus- ja liiketontit.....	7
iii.	Asema- ja yleiskaavan mukaiset yleiset alueet	7
iv.	Metsä- ja maatalousalueet	7
c.	Rakentamiskehotusmenettely	7
d.	Maankäyttösopimukset	7
e.	Kunnan omistamalle maalle kaavoittaminen	8
f.	Kehittämiskorvaus	8
g.	Kehittämisalumenettely	8
h.	Lunastus	9
4.	Maapoliittisia erityiskysymyksiä	9
a.	Kaivostoiminta	9
b.	Tuulivoima, aurinkovoima ja voimalinjat	10
c.	Luonnonsuojeluohjelmat	10
d.	Poronhoito ja elämystalous	11
e.	Tulva-alueet	11
f.	Infra	11
5.	Maapoliittinen päätöksenteko	12
6.	Liitteet	13

1. Muonion kunta ja nykytila

Kyseessä on Muonion kunnan ensimmäinen maa- ja asuntopoliittinen ohjelma. Maankäytön kysymykset ovat nousseet entistäkin isompaan rooliin myös Muoniossa alueen elinvoimaisuuden ja vetovoiman kasvamisen sekä geopoliittisen tilanteen kehittymisen myötä. Maapoliittinen ohjelma on asiakirja, jossa valtuusto määrittelee maapoliittiset tavoitteet ja periaatteet. Hyvä tapa varmistaa maapolitiikan keinojen linjaks ja tehokas hyödyntäminen on laatia maapoliittinen ohjelma. Maapoliittisia tavoitteita yleisesti ovat muun muassa:

- hyvän ja tavoitteellisen yhdyskuntarakenteen turvaaminen,
- kohtuuhintaisen tonttimaan tarjonnan edistäminen ja
- yhdenvertaisuusperiaatteen toteuttaminen.

Maapoliittinen ohjelma antaa tietoa kunnan maankäyttöön liittyvästä toimintapolitiikasta niin tontin hakijoille, maanomistajille, rakennusliikkeille kuin uusille päättäjillekin. Asuntopoliittiset tavoitteet puolestaan ohjaavat kaavoitusta ja asuntopolitiikkaan sisältyy kunnan strateginen tavoite kehittää asuntokantaa haluttuun suuntaan.

Maapoliittisessa ohjelmassa kuvattujen menettelyjen ja keinojen lisäksi kunnilla on käytettävissä muutkin kuin tässä asiakirjassa mainitut laissa säädetyt keinot, joita voidaan tarvittaessa ottaa käyttöön.

Muonio kuuluu Tunturi-Lapin maakuntakaavaan ja kunnan pinta-ala on 2014 km², josta vesistöjä on 124 km². Asukkaita on 2325 (31.12.2023 Stat.fi) ja taajama-aste 52,3 % (v. 2022). Taajama-aste on viime vuosina hieman kasvanut. Muonion kunta omistaa 64 kiinteistöä. Tunturi- Lapin maakuntakaava ja sen kehittämisperiaatteet on esitetty liitteessä.

Pääelinkeinot ovat matkailu, kylmätestaus ja luonnonvara-alat. Muonion yrityskanta on tuhatta asukasta kohti 138 ja työpaikkaomavaraisuus on 106,3. Matkailun tulovaikutukset ovat 26 934 € / asukas vuosittain ja matkailijoiden rekisteröityjä yöpymisiä on Muoniossa n. 127 000 kpl / vuosi. Iso osa muoniolaisia työllistyy sosiaali- ja terveystaloudelle sekä tukku- ja vähittäiskaupan alalle.

Kunnan alueella on voimassa

- Ylläksen osayleiskaava, joka on Kittilän, Kolarin ja Muonion kuntien yhteinen,
- Olos-Särkijärvi-Toras-Sieppi ja
- Jerisjärvi-Äkäsjärvi osayleiskaavat.

Asemakaavoja on laadittu kirkonkylän, Oloksen, Särkijärven, Mesopotamian, Kukaslompolon ja Tiurajärven alueelle ja ranta-asemakaavoja eri puolille kuntaan.

Kaavoitusviranomaisena toimii kunnanhallitus.

a. Asunto- ja maapolitiikka kuntastrategiassa

Asunto- ja maapolitiikka näkyy Muonion kuntastrategian painopisteissä vahvasti:

- Elinvoima vahvistuu kestävästi – vahvistamme elinvoimaisuutta järkevällä kaavoituksella. Ohjaamme kestävästä maankäyttöä ja rakentamista kaavoituksella, maapolitiikalla ja liikenneverkkosuunnittelulla.
- Elämme onnellista arkea - hyvä arki on meille tärkeää ja Muoniossa on erilaisia mahdollisuuksia asumiseen jokaiselle. Mahdollistamme terveellisen ja turvallisen asumisen sekä viihtyisän elinympäristön vahvistamalla asuntokantaa. Viihtyisä elinympäristö ja laadukas asuminen vahvistaa kunnan pitovoimaa sekä edesauttaa kotoutumista.

Asunto- ja maapolitiikalla vastataan Agenda 2030 kestävä kehityksen tavoitteista erityisesti tavoitteisiin 8, 9 ja 11, jotka ovat myös kuntastrategian tavoitteina.

2. Asuntopoliittiset tavoitteet ja strategiset linjaukset

Asuntopoliittiset tavoitteet ohjaavat kaavoitusta ja asuntopoliittikkaan sisältyy kunnan strateginen tavoite kehittää asuntokantaa haluttuun suuntaan.

Muonion kunnan erityispiirteenä on vapaa-ajan asuntojen suuri määrä ja niiden käyttäminen pysyvänä asumuksena. Kunta ei vastusta pysyvää asumista asemakaavassa loma-asunnoksi määrättyllä kiinteistöllä, kunhan asuminen tapahtuu häiritsemättä ympäröivää loma-asutusta ja tapahtuu loma-asumisen ehdoilla. Kunta myöntää poikkeamisia asemakaavassa loma-asumiseen merkityn tontin muuttamiseksi pysyvään asumiseen vakituisen asutuksen läheisyydessä.

Kunta suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti myös esimerkiksi matkailukaavojen yhteyteen osoitettuihin asumisen paikkoihin, jotka mahdollistavat työntekijöiden asumisen Muoniossa työpaikkojen läheisyydessä.

a. Väestökehityksen ja muuttoliikkeen näkymät sekä tavoitteet

Muonion kunnan väestökehityksen näkymä on Tilastokeskuksen uusimman ennusteen mukaan valoisa. Muonion väkiluvun ennustetaan kasvavan vuoteen 2045 mennessä 110:illä asukkaalla (2441 asukasta), kun se on vuonna 2024 2331 asukasta. Syntyneiden määrän ennustetaan olevan pienempi kuin kuolleiden määrä, joka noudattelee valtakunnallista kehityskulkua. Muonion kunnan väkimäärä kasvaa muuttoliikkeen ansiosta: kuntaan muuttavien määrä on suurempi kuin poismuuttaneiden määrä. Maa-hanmuutolla on vaikutusta väestöennusteiden toteutumiseen ja väestöllisen huoltosuhteen kehityssuuntaan Muonionkin kohdalla.

Kunnan tavoitteena on pitää yllä vahvaa nettomuuttotilannetta ja saavuttaa tasaista, maltillista, ennusteiden mukaista väestökasvua kunnassa. Hyvällä maa- ja asuntopoliitiikalla vahvistetaan kunnan veto- ja pitovoimaa sekä mahdollistetaan myös uusien asukkaiden ja maahanmuuttajien kotoutuminen kuntaan.

b. Asuntokannan ja asumisen alueiden kehittämistavoitteet

Tavoitteena on monipuolisen asumisen mahdollistaminen ja tukeminen erilaisin keinoin. Tavoitteena on mahdollistaa vuokra- ja omistusasumisen sopu suhtainen tarjonta kunnassa.

Osana asumisen kehittämistä tarkastellaan kunnan konsernirakennetta ja kunnan omaa asuntokantaa. Pääpaino kunnan ja kunnan taloyhtiöiden omistamien vuokra-asuntojen osalta on asumisen laadun kehittämisessä, korjausvelan taklaamisessa, kiinteistöhuollon kehittämisessä ja isännöitsijän roolin vahvistamisessa uudisrakentamisen ja asuntokannan määrällisen kasvattamisen sijaan. Kunnan vuokra-asuntojen käyttöaste on jo useamman vuoden ajan ollut lähes 100%. Kuntaan on rakentunut yksityisten toimijoiden toimesta useampi rivitalo viimeisen viiden vuoden aikana.

Kunnan osalta tavoitteena on myös koko oman kiinteistökannan mahdollisuuksien hyödyntäminen osana asumisen haasteen ratkaisuja (esimerkiksi kiinteistöjen myyminen tai muokkaaminen asuinkäyttöön, muu käyttötarkoituksen muutos).

Asumisen alueita suunniteltaessa otetaan huomioon alueen vetovoimaisuustekijät ja asukkaiden näkemykset. Asumisen painopistealueiden kehittämistavoitteet liitteenä olevissa kartoissa.

c. Toimenpiteet vuosille 2025 - 2028

Muonion kunta osallistuu Älykäs kylä -asumisen hankkeeseen yhdessä Inarin kunnan kanssa ja sitä kautta edistää asumisen pilotteja erityisesti Tuomaanpalon alueella. Kunta tekee aktiivisesti edunvalvontaa mm. rahoittajien, ministeriöiden ja asumisen kehittämissäatiöiden suuntaan sekä saavutettavuuteen liittyen eri toimijoihin. Kunta osallistuu verkostoihin, kuten New European Bauhaus ja etsii mahdollisuuksia toimia pilottialueena asumisen edistämisessä. Asukkaita osallistetaan omien asuin ympäristöjensä kehittämiseen.

Kunta suorittaa tietoon ja tutkimukseen pohjautuvia markkinointi- ja viestintätoimenpiteitä säännöllisesti vetovoiman ylläpitämiseksi ja uusien asukkaiden sekä yritysten houkuttelemiseksi. Kiinteistöhallintaa sekä isännöintitoimintaa kehitetään ja kunnossapitosuunnitelmaa toteutetaan aktiivisesti. Kaavoitusohjelma laaditaan/päivitetään valtuustokausittain ja asukaskysely toteutetaan joka toinen vuosi. Asuntofoorumi järjestetään vähintään joka toinen vuosi sidosryhmien kanssa käytävän vuoropuhelun ylläpitämiseksi.

Muonion kunnan ja Äkäslompolon kylän rajapinnassa sijaitsevan alueen, Kukaslompolo/Kukaslompolovaara, kehittämispotentiaalin arvioimisen osalta tehdään analyysi, jossa aluetta arvioidaan mm. palvelujen, infran, talouden, ympäristön ja elinkeinojen näkökulmasta. Lisäksi on arvioitava myös matkailun ja muun maankäytön yhteensovittaminen ko. alueen osalta.

Oloksen asemakaava-alueen osalta selvitetään monikäyttöisyyden mahdollisuudet sekä vaikutusten arviointi, mikäli alue muutettaisiin vakituiseen asumisen ja loma-asumisen alueeksi.

3. Maapoliittiset tavoitteet ja strategiset linjaukset

Maapolitiikan tavoitteena on varmistaa kohtuuhintaisen tonttimaan tarjonta sekä kunnan tarvitsemien maa-alueiden käyttöön ottaminen oikea-aikaisesti ja tarkoituksenmukaiseen hintaan.

Alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana on sekä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden että kestävän ja taloudellisen yhdyskuntarakenteen näkökulmasta olemassa olevan yhdyskuntarakenteen tehokas hyödyntäminen; maankäyttö kehittyy ensisijaisesti olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen tukeutuen. Jo olemassa olevan yhdyskuntatekniikan hyödyntämistä tulisi suosia kaikissa tapauksissa.

Kunnassa on vain yksi taajama, Muonion kirkonkylä. Keskustan yhdyskuntarakennetta eheytetään täydennysrakentamisen avulla ja laajennetaan hallitusti.

Tavoitteena on myös maaseutumaisten alueiden ja kyläkeskusten elinvoimaisuuden turvaaminen ja kehittäminen sekä Muoniolle ominaisen kyläprofiilin säilyttäminen osayleiskaavan mukaisesti. Keskustan ulkopuoliset kylä- ja muut alueet ovat keskeisiä luonnonvara-alojen, matkailun ja kylmätekniikan sekä vapaa-ajan asumisen, asumisen, maiseman ja kulttuuriympäristöjen näkökulmasta.

Palveluiden saatavuuden, liikenneyhteyksien, vesihuollon ja kylien kehittämisen kannalta on tärkeää, että uudisrakentamista ohjataan pääosin jo olemassa oleviin kyliin ja niiden lähialueille. Tavoitteena on estää epätaroituksenmukaista hajautumista ja siitä syntyviä negatiivisia taloudellisia vaikutuksia. Kyläalueiden ulkopuolella uudisrakentamiseen tulisi olla olemassa olevien rakennuspaikkojen kehittämistä tai elinkeinojen harjoittamiseen liittyvää.

Kuntien yhteistyön lisääminen kuntarajoilla sijaitsevien alueiden osalta on keskiössä. Elinkeinoille varattavien alueiden laajentaminen ja kehittäminen tapahtuu yhteistyössä yrittäjien ja sidosryhmien kanssa.

Maankäytön painopistealueet esitetään liitteenä ja linkkien kautta.

a. Kaavoitus

Kaavoituksen osalta päivittäminen, päivitystarpeiden arviointi ja kaavojen analysointi säännöllisesti on tärkeää, koska kaavoitus on voimakas ja vaikuttava keino ohjata alueen kehittymistä ja kasvua.

Kaavoituksen ja maankäytön osalta keskeinen kumppani on valtio, Metsähallitus, jonka kanssa tiivistetään yhteistyötä alueiden suunnittelussa strategian suuntaiseksi. Myös yrityksillä on maa-alueita, joihin kohdistuu merkittäviä maankäytöllisiä suunnitelmia.

Kunta kaavoittaa lähtökohtaisesti vain omia maitaan, jolloin maankäyttöpoliittikka on helpommin kunnan hallittavissa. Poikkeuksen tähän tekevät asemakaavat, joilla mahdollistetaan matkailua palvelevien alueiden rakentaminen. Kaavoittamalla omia maitaan kunta voi parhaiten ohjata rakentamista haluamaansa suuntaan, jolloin voidaan varmistaa kunnan kasvu, aluerakentamisen ekologisuus ja saavutettavat että toimivat palvelut. Kaavoituksen yhteydessä tehtävä ennako- ja ympäristövaikutusten arviointi sekä asukkaiden mielipiteiden huomiointi on tärkeää.

b. Maan hankinta ja luovutus

Maan hankinnan tavoitteena on varmistaa monipuolinen tonttimaan tarjonta, tukien olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta. Maan hankinnassa korostuvat taloudelliset, vetovoimaiset ja kestävyys tekijät, joten maan hankinta painottuu alueille, joissa voidaan hyödyntää olemassa olevaa kunnallistekniikkaa.

Kunta hankkii maata ensisijaisesti vapaaehtoisella kaupalla tai vaihdolla, noudattaen johdonmukaista kohtuullista hintatasoa. Etuostolain mukaista etuosto-oikeutta käytetään tarvittaessa. Jos kunnan kehityksen kannalta strategisesti tärkeiden alueiden kauppoihin ei päästä vapaaehtoisella kaupalla, voidaan viimeisenä keinona käyttää lunastamista.

Ensimmäisen asemakaavan mukaisen katualueen luovuttamisesta määrätään laissa.

Rakentamattomat tontit ja rakennuspaikat ovat myynnissä ja/tai vuokrattavana internetsivuilla. Rakennuspaikkojen esittelystä vastaa elinvoimapalvelut. Tällä hetkellä varausmaksuja ei ole, mutta tarpeen vaatiessa ne otetaan käyttöön.

i. Asuntorakentaminen

Myydään tai vuokrataan kunnan antamin ehdoin. Tontteja koskee rakentamisvelvoite, rakentamattoman tontin myyntikielto ilman kunnanhallituksen suostumusta ja kauppahinnan palautus kaupan purkautuessa. Sopimuksiin määritellään sopimussakko. Kunnanvaltuusto päättää uusien tonttialueiden luovutusehdoista ennen niiden myyntiin tuloa.

ii. Asema- ja yleiskaavan mukaiset teollisuus- ja liiketontit

Pienteollisuuden kehittämistä pyritään edistämään. Muonion kunta vuokraa teollisuus- ja liiketontteja tarveharkintaa käyttäen. Tontteja pyritään luovuttamaan kaikille tarvitsijoille ottamalla huomioon yrityksen luomat työpaikat, ympäristövaikutukset ja mahdollinen laajentumisvara.

Yritystontit vuokrataan pitkäaikaisella 50 vuoden vuokrasopimuksella, jolla sovitaan, että vuokralainen rakentaa tontille kahden vuoden kuluessa määrätyn suuruisen rakennuksen. Yritys voi lunastaa tontin omakseen täytettyään sovitun rakentamisvelvollisuuden.

iii. Asema- ja yleiskaavan mukaiset yleiset alueet

Kunta ei lähtökohtaisesti myy yleisiä alueita.

iv. Metsä- ja maatalousalueet

Muonion kunnassa on metsäsuunnitelma, jonka mukaan metsänkäyttöä ja -hoitoa toteutetaan. Toimeenpanosta vastaa elinvoimalautakunta.

Alueet, jotka soveltuvat metsätalouteen, kunta lähtökohtaisesti pitää itsellään ja pyrkii käyttämään niitä vaihtomaana.

c. Rakentamiskehoitusmenettely

Rakentamisvelvoitteen täyttyminen tarkastetaan vuosittain tammikuussa, mikäli rakentamisvelvoitetta ei ole täytetty vuotta ennen velvoitteen päättymistä, lähetetään rakentamiskehoitus.

d. Maankäyttösopimukset

Raakamaan kaavoittaminen tonttimaaksi tarkoittaa alueen merkittävää arvonnousua. Lain mukaan asemakaavan toteuttaminen on kunnan tehtävä. Tämä tarkoittaa, että kunta vastaa kaava-alueiden rakentamisesta ja ylläpidosta (kadut, katuvalot, viheralueet, yleiset alueet jne.) Yksityisen maanomistajana raakamaan kaavoittaminen ilman maankäyttösopimusta antaa asemakaavoituksesta aiheutuvan arvonnousun kokonaisuudessaan maanomistajan eduksi.

Maankäyttösopimus solmitaan, kun kaava laaditaan maanomistajan maalle ja kaavan laatimisesta tai sen muuttamisesta seuraa maanomistajalle merkittävää hyötyä. Maankäyttösopimuksen laatiminen kirjataan kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

Raakamaata koskevia maankäyttösopimuksia ei tehdä kunnan kirkonkylällä laajenemisalueineen, vaan kunta pyrkii hankkimaan omistukseensa asemakaavoitettavat alueet.

Asemakaavan muutoksessa maanomistajalle merkittävää hyötyä muodostuessa, esim. käyttötarkoituksen muutoksena, rakennusoikeuden lisäyksenä, neuvotellaan maanomistajan kanssa laissa tarkoitettu maankäyttösopimus. Sopimusta ei edellytetä, jos asemakaavan muutoksen aiheuttama kiinteistön arvonnousu on vähäinen tai kunta ei edellytä tontin rakentamista määrättyssä aikataulussa.

Maankäyttösopimusten neuvottelupohjana pidetään asemakaavaehdotusta, joka on ollut julkisesti nähtävillä. Sopimuksessa sovitaan tapauskohtaisesti siitä korvauksesta, jolla maanomistaja osallistuu yhdyskuntatekniikan rakentamisesta kunnalle aiheutuviin kustannuksiin.

e. Kunnan omistamalle maalle kaavoittaminen

Kunnan omistaman maa-alueen kaavoittaminen yksityiselle maanomistajalle on mahdollista, jos kaavoitettava maa-alue liittyy suoraan maanomistajan maa-alueeseen ja on tarkoitettu kaavassa kuulumaan samaan yksikköön.

Erikseen määritettyjä maa-alueita koskevista yhteistoimintasopimuksista, joissa laaditaan asemakaava yhteistyönä alueen rakentajan/rakentajien kanssa, päättää kunnanhallitus tapauskohtaisesti.

Kunnan omistamalle maalle kaavoittamisessa noudatetaan seuraavia periaatteita:

- yhteissopimuksella sovitaan mm. tontin varausajasta, kaavan tavoitteista, kustannusten alustavasta jaosta ja rakentamisaikataulusta
- hakija maksaa kaavoituksesta aiheutuvat todelliset kustannukset (kaavoitukseen ja tontinmuodostukseen liittyvät kustannukset, yhdyskuntatekniikan rakentamiseen liittyvät kustannukset yms.) kunta päättää alueen luovutusehdoista

f. Kehittämiskorvaus

Kehittämiskorvaus tulee kyseeseen, mikäli maanomistajan kanssa ei saada neuvotteluteitse maankäyttösopimusta syntymään.

g. Kehittämisalumenettely

Kunnan edun mukaisesti voidaan alueita osoittaa tarvittaessa kehittämisalueiksi. Menettelyn käyttö harkitaan tapauskohtaisesti. Kunnalla ei ole näköpiirissä kehittämisalueita lähitulevaisuudessa.

h. Lunastus

Kunta voi tarvittaessa lunastaa maata, joko kaavoitettaviksi alueiksi tai kaavan toteuttamiseksi. Lunastaminen ei lisää eikä vähennä maanomistajan omaisuutta.

4. Maapoliittisia erityiskysymyksiä

a. Kaivostoiminta

Kunnalla on lain mukaan oikeus päättää kaavoituksella kaivostoiminnasta kunnan alueella.

Muonion kunnan elinkeinorakenne painottuu matkailupalveluun; Muonion matkailu perustuu pitkälti luontoaktiviteetteihin, maailman puhtaimpaan ilmaan, erämaisyyteen, väljyyteen ja hyvinvoiviin puhtaisiin vesistöihin. Kalastusmatkailu on yksi osa Muonion luontomatkailua, joten kalavesien kuten Muonionjoen elinvoimaisuus on keskeinen osa perinteistä Muonion matkailua. Hyvinvoivat vesistöt ovat edellytys myös kalataloudelle, joka on myös viime vuosien aikana nostanut päätänsä myös Muoniossa. Muonion kunta on hyväksynyt Muonion matkailu ry:n kanssa yhdessä laaditun matkailuohjelman, joka yhdessä kuntastrategian kanssa ohjaa matkailun kehittämistä entistä kestävämpään ja luonnon kantokykyä huomioivaan suuntaan.

Myös Muonion kunnassa monen muun lappilaisen kunnan tavoin harjoitetaan poronhoitoa. Porotalous on yksi kunnan perinteikkäistä elinkeinoista. Puhtaaseen luontoon ja ravinnerikkaisiin luonnonvaroihin nojautuvista toimialoista luonnontuoteala on mainittu Muonion kuntastrategiassa ja Master Planissa yhdeksi keskeiseksi kehitettäväksi alaksi. Luonnontuotealan toimijoita koulutetaan Muoniossa sijaitsevassa Ammattiopisto Lapiassa, joka tukee alan kehittymistä kunnassa.

Matkailutoimialan, porotalouden ja luonnontuotealan yhteensovittaminen kaivostoimialan kanssa on haastavaa ennen kaikkea maankäytöllisesti, koska em. toimialojen toimintaa harjoitetaan maantieteellisesti käytännössä lähes koko kunnan alueella.

Kunnan kanta kaivos- ja kaivannaisteollisuuden sijoittumisesta kunnan alueelle on lähtökohtaisesti kielteinen tai kriittinen. Mahdolliset vireille tulevat kaivoshankkeet käsitellään kuitenkin yksittäin kunnan päätöksenteossa ja jokaisesta on tehtävä erillinen päätös.

b. Tuulivoima, aurinkovoima ja voimalinjat

Lapin liiton laatiman selvityksen (2022) keskeisenä tavoitteena oli löytää tuulivoimatuotantoon potentiaalisia alueita maakuntakaavoituksen taustaksi sekä laatia maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n tarkoittama riittävä selvitys ja merkittävien vaikutusten arviointi mahdollisen maakuntakaavoituksen lähtötiedoiksi ja kuntakaavoituksen tueksi.

Tuulivoimaloille soveltuvia sijainteja arvioitaessa on otettu huomioon mm. etäisyys matkailualueisiin ja poronhoitoalueisiin, lentoliikennealueet, vaikutukset asukkaisiin, yhdyskuntarakenteeseen, maisemaan, luontoon, vedenalaiseen ympäristöön, matkailuun, poroelinkeinoon, ilmastoon ja talouteen. Selvityksessä on lisäksi todettu, että tuulivoiman rakentuminen edellyttää, että hankkeella on taloudelliset edellytykset liittyä sähkönsiirron alueverkkoon ja edelleen kantaverkkoon.

Tuulivoimaselvityksen mukaan Muonioon sijoittuu kaksi uutta potentiaalista aluetta tuulivoimaloille: Kylkipalo ja Lamumaa. Alueiden soveltuvuus perustuu paikkatietoanalyyseihin. Lisäksi kunnassa sijaitsee jo ennestään toiminnassa oleva Olostunturin tuulivoima-alue. Selvityksessä on todettu, että Muonion potentiaalisten tuulivoima-alueiden liittäminen kantaverkkoon edellyttäisi uusia voimajohtoja.

Em. selvityksen jälkeen Lapin liitto on käynnistänyt uuden selvityksen tuottamisen tuuli- ja aurinkovoimaloiden potentiaalista Lapissa. Selvityksen aineistoissa todetaan, että Muonion kunnan alue kuuluu Puolustusvoimien Länsi-Lapin CBA-alueeseen (Cross Border Area). Ilmavoimien tekemän linjauksen mukaan ko. CBA-harjoitusalue on Ruotsin kanssa yhteinen ja muodostaa osan ACE-harjoitusten ilmatilasta. Tämän alueen käyttö ja kehittäminen tulee ottaa huomioon tuulivoimalausuntojen yhteydessä, jotta alueen valvonta sekä matalalentotoiminnan edellytykset turvataan. Em. syystä Suomen puolella CBA-alueelle ei enää anneta myönteisiä lausuntoja tuulivoimahankkeille. Muonioon ei toistaiseksi anneta tuulivoimaloiden perustamiseen vaadittavia myönteisiä lausuntoja puolustusvoimien toimesta.

Aurinkovoimaan Muonion kunta suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti. Aurinkovoiman osalta on arvioitava perustettavien alueiden vaikutuksia ympäristöön, elinkeinoihin, porotalouteen, maisemaan, talouteen, asukkaisiin ja yhdyskuntarakenteeseen. Arvioinnissa huomioidaan mm. hankkeiden sijainti ja laajuus.

c. Luonnonsuojeluohjelmat

Muonion kunnan kanta perustettaviin luonnonsuojeluohjelmiin päätetään tapauskohtaisesti. Kannan muodostamisessa tulee arvioida perustettavan ohjelman vaikutuksia ympäristöön, elinkeinoihin, talouteen, asukkaisiin ja yhdyskuntarakenteeseen.

d. Poronhoito ja elämystalous

Muonion kunta pyrkii maapolitiikallan yhteensovittamaan elämystalouden toimintaedellytyksiä. Poronhoidon lisäksi tulee huomioida erityisesti kalastuksen ja keräilyn toimintaedellytykset sekä tuotantoyhtiöiden (esim. elokuvaluotannot) toimintamahdollisuudet. Maapoliittisia asioita kehitetään ja erilaisia intressejä yhteensovitetaan yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Poronhoitolain (848/1990 § 2.2) mukaan poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella sijaitsevia valtion maita ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Poronhoitolain 53 §:n mukaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisten on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa. Em. laki koskee valtion maita.

Muonion kunta pyrkii maankäytön osalta noudattamaan em. lain henkeä edistämällä rakentavaa keskustelukulttuuria ja ylläpitämällä säännöllistä vuorovaikutusta paliskuntien kanssa maankäytöllisiin poronhoitoon mahdollisesti vaikuttavien kysymysten osalta. Muonion kunta sitoutuu käymään paliskuntien kanssa maankäyttökeskustelun vähintään kerran valtuustokauden aikana ja pyrkii ottamaan paliskuntien näkemyksiä huomioon enakoivasti. Mm. ulkoilureittien suunnittelussa kuullaan paliskuntien näkemyksiä ja paliskunnat saavat halutessaan nimetä edustajansa kunnan reitityöryhmään ja matkailumarkkinoinnin asiantuntijaryhmään.

e. Tulva-alueet

Muonion kunta ei ohjaa rakentamista tulva-alueille. Katujen suunnittelussa tulee huomioida, että ne ovat liikennöitävissä myös tulva-aikana. Kunta noudattaa ELY-keskuksen linjauksia ja suosituksia tulva-alueiden osalta. Palveluiden kehittämistä hallitusti myös vesistöjen läheisyydessä arvioidaan hankekohtaisesti ja ELY-keskuksen näkemysten pohjalta.

f. Infra

Muonion kunnan infra- ja saavutettavuusedunvalvontakärjissä korostuvat turvallisen arjen ja ympärivuotisen elinkeinoelämän kehittymisen painopisteet. Keskeisiä edunvalvottavia kärkiä peilataan kuntastrategian kautta. Infalla ja palveluilla on keskeinen merkitys kestäväen kasvun toteuttamisessa sekä palveluiden saatavuudessa. Infra- ja saavutettavuuskysymykset kattavat mm. tietoliikenneverkostoon, tiestöön ja reitteihin sekä vesi- ja viemäriverkostoon liittyvät kokonaisuudet.

Valtatie 21 kuuluu TEN-T kattavaan liikenneverkkoon. Maantieliikenteen osalta VT21:n kohdistuvat investointiselvitykset ja konkreettiset toteutukset ovat keskiössä. Muonion keskustan liikenteen solmupisteet VT21:n varrella ovat oleellisia edunvalvontakohteita. Näissä risteyskohdissa yhdistyvät paitsi väestön turvallisuuskysymykset, myös raskaan liikenteen, matkailun ja keskustaajaman sijainnin tuomat haasteet. Seututien 940 merkitys tulee

korostumaan paitsi matkailuelinkeinollisesti myös väestön pendelöintiliikenteen osalta, ja vaatii investointitoimenpiteitä. Kantatien 79 ja kantatien 80 (Sodankylä–Kittilä–Muonio) investointitoimenpiteitä on edistettävä systemaattisesti.

Raide- ja rajaliikenteen kehittymisen osalta on tärkeää huomioida valtakunnan rajat ylittävät yhteydet. Tunturiradan selvityksen valmistelussa Ruotsin liikenteen yhteys joko raideliikenteenä tai siirtokuormaliikenteenä on oleellinen. Kolarin radan sähköistäminen on tärkeä tavoite. Jäämerenratakysymys on Muonion infra- ja saavutettavuusedunvalvonnassa keskeisessä asemassa (Kolari – Narvik -yhteys tai raideliikenne Muonion läpi Tromssaan). Keskeisien läntisten rajanylitysväylien kantokyky on huomioitava sekä rajanylityspaikkojen infratarpeet tunnistettava valtakunnallisissa suunnitelmissa. Muonion kunta suhtautuu myönteisesti ns. Lapin liiton liikennestrategian läntiseen raideleveys selvitykseen.

Joukkoliikenteen, kevyen liikenteen sekä muun kestävän liikenteen kehittämisen osalta toteutetaan Tunturi-Lapin kestävän liikenteen strategiaa. Kestävän liikenteen strategia sisältää mm. kävelyn ja pyöräilyn tavoiteverkko-suunnitelmat. Julkista joukkoliikennettä on kyettävä kehittämään Lapissa. Toimivat jatkoyhteydet ovat keskeinen osa raide- ja lentoliikenteen kehittämisessä. Lapin liikennestrategiassa reittien ja pyöräilyn huomioiminen on kriittistä, ja tässä on Muoniossa kasvava potentiaali.

Kun tarkastellaan Lapin tasolla mm. teiden kuntoluokitusten nostoa tai näiden investointitarpeita, on tärkeää, että myös pyöräliikenne huomioidaan osana em. ennakkovaikutusten arviointia. Kun maakuntatasolla kohdennetaan toimenpiteitä kävelyn ja pyöräliikenteen kehittämiseksi, on tässä tarkastelussa huomioitava painokkaasti sellaiset elinvoimakeskittymien tieosuudet, joissa on paljon pyöräliikennettä, kuten Muoniossa esimerkiksi Pallaksentie ja tie numero 940. (vrt. Tunturi- Lappi ja Muonio; esimerkiksi Pallaksen tie ja tie nro 940).

5. Maapoliittinen päätöksenteko

Muonion kunnan maankäyttöpoliittisen ohjelman toteuttamisesta vastaavat kunnanhallitus ja elinvoimalautakunta sekä kunnanjohtaja, hallintojohtaja ja elinvoimajohtaja.

Asiakirjassa asetetut tavoitteet ja linjaukset ohjaavat viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden työskentelyä käytännön maankäytön suunnittelun ja maapolitiikan tilanteissa. Yksityiskohtaisemmat menettelyt, maksut, sopimusehdot, määritellään ja tarkennetaan jatkossakin kunnanhallituksen ja valtuuston päätöksillä.

Maankäyttöpoliitiikan toteutumista ja onnistumista arvioidaan valtuuston toimesta kerran valtuustokausittain. Ohjelman toimivuutta seurataan ja mitataan vuosittain kunnan talousarvion ja tilinpäätöksen yhteydessä niissä määriteltyjen mittareiden puitteissa.

6. Liitteet

Liite 1: (Kaavoitusohjelma ja) –katsaus
Liite 2: Asumisen hankkeen raportti
Liite 3: Muonion kuntakortti
Liite 4: Maankäytösopimuskäytäntö ja lainsäädäntö
Liite 5: Painopistealuekartat
Liite 6: Tunturi-Lapin maakuntakaava

(www.kartta.muonio.fi)

(Metsänhoitosuunnitelma)